

Vzpomínky (komentované zápisy) na březen roku 1968

Na jaře roku 1968 mně bylo 23 let a studoval jsem Fakultu sociálních věd a publicistiky UK, obor publicistika (novinářství). Události, které se daly do pohybu v lednu 1968, když ve vedení KSČ vystřídal Antonína Novotného Alexander Dubček, mne zaujaly natolik, že jsem si je zapisoval ve formě stručných poznámek. K těmto poznámkám, které budu zveřejňovat po celý březen, nyní dodávám vysvětlivky, pokud jsem je schopen vydolovat ze své slábnoucí paměti.

1.3. Pátek. Včera byla schůze na filosofii + Věc veřejná TV. Dnes o tom v novinách. Jedu do Louňovic, odvážíme krámy, takže mi toho moc nezajímá. Ale odpoledne ve škole diskuse s Vovou a Kavanem o ČSM. Vova chce napsat prohlášení k dělnické mládeži. Obecná situace: bojíme se toho, aby Novotný svojí demagogií příliš nezískal do březnového pléna.

Louňovice. V Louňovicích u Prahy tehdy bydleli mí rodiče. Odvážení „krámů“ bylo zřejmě spojeno s ukončením přestavby pražského bytu. V bytě v Moravské 45, kde jsem bydlel se svými sestrami, jsme v roce 1967 rozdělili byt na dvě části. Jednu polovinu pak obývala rodina mé sestry Evy, v druhé polovině jsem bydlel s druhou sestrou Jarmilou.

Předpokládám, že do Louňovic se odváželo něco, co překáželo novému vybavení bytů. Ta přestavba se dokončovala někdy před Vánoci 1967.

Schůze na filosofii – nic mi dnes neříká. Schůzovalo se u nás na fakultě (Fakulta sociálních věd a publicistiky, před tím Fakulta osvěty a novinářství), na filosofii, na právech (z jedné slavné schůze na právech jsou i filmové a televizní dokumenty).

Televizní pořad Věc veřejná mi už také nic neříká, ale jeho obsah by se dal asi zjistit podle dobových recenzí.

Diskuse s Vovou a Kavanem. Vova = Vladimír Železný, Kavan = Jan Kavan. Ty diskuse se často odehrávaly v blízkosti pověstné "lavice" v Celetné 20, první patro. V roce 1968 jsme se tam cíleně scházeli, protože tam se většinou vyměňovaly aktuální politické informace, z nichž velkou část vždycky přinášel Vladimír Železný, který v té době již pracoval v Televizních novinách a měl obvykle zprávy "od pramene".

2.3. Sobota. Ráno krátká zprávička v RP o generálu Šejnovi, Práce titulek: aféra generála Šejny. Odpoledne a večer jsme ve Vltavě, VŠ klubu. Alenka a její semitští přátelé. Problémy, které jsem nikdy nepoznal a které jdou kolem mne, nedotýkají se mne. Zpráva o tom, že Šejna byl zapleten do lednového pokusu o puč, účast syna Novotného. Novotný odejde na dovolenou, pryč. Největší zájem okolí o Abonenta na lince U v televizi. Večer diskuse se Sašou Michlem.

Šejna – známá historie generála, který utekl k Američanům, což podkopalo autoritu bývalého režimu a A. Novotného. Vysokoškolský klub Vltava byl na nábřeží tam, kde byl zřízen později terminál Aerolinií a dnes se tam prodávají auta. Byla to příjemná kavárna a restaurace, kde večer hrávaly dixielandy, nebo se tam i hrálo k tanci. Pamatuji si, jak tam chodil "džemovat" také Ivan Mládek.

Nevím, jaké přátele tam Alenka V. tehdy měla, ale vím, že tehdy poprvé – ve svých necelých 24 letech – jsem začal vnímat, kdo má a kdo nemá židovské předky. A to proto, že se začali ke svému židovství hlásit. Dokonce si pamatuji, jak jsme navštívili – Alenka, Vova, Kramer,

možná Jana a další, a mezi nimi i já jako jediný gojím – Eduarda Goldstückerera, tehdy prorektora UK – a téměř spiklenecky diskutovali o situaci na naší žurnalistické fakultě. Ale to bylo až později.

Abonent na lince U byl tehdy populární detektivní seriál francouzské televize. Vůbec – první populární detektivky do naší televize přicházely z Francie, jako první s masovým ohlasem to byl Inspector Leclerc vysílaný v sobotu večer v roce 1966 či 1967.

3.3. Neděle. Louňovice. Včera večer v TV projev Kohouta. Práce článek o Šejnovi. Muž, který má zakázanou Prahu – Hejzlar. Jinak klid.

Paměť zde opět vypovídá službu. Obsah vystoupení Pavla Kohouta a článků v tisku bych musel dohledat v archivech.

4.3. Pondělí. Noviny, R a TV klid. Žádné nové zprávy. Odpoledne schůze na fakultě. Zrušení monopolu ČSM. Schvalování rezolucí (Tvář, Zelenka, výzva), Hořcův projev a neplodné diskuse. Točila televize, rozhlas. Večer ve 2. vydání televizních novin. Předtím Štichová u Lípy.

Již v předchozím roce 1967 skupina studentů na naší fakultě se pokusila zreformovat jednotnou mládežnickou organizaci ČSM (Československý svaz mládeže), navrhovala změnu stanov před plánovaným sjezdem ČSM. Jan Kavan začal vydávat Fakultní bulletin, který však přežil jen první číslo, vedení fakulty bylo v roce 1967 ještě proti. Po uvedeném zrušení monopolu ČSM na fakultě následoval zánik této organizace, neboť v této době již existoval nově vzniklý Svaz vysokoškolského studentstva, kam jsme vstoupili. Jedna ze zmíněných rezolucí se zřejmě týkala požadavku obnovení kulturního časopisu Tvář, který byl zastaven v prosinci 1965. K obnovení došlo paradoxně až po srpnové invazi.

O čem se hlasovalo ve věci dr. Jana Zelenky, to nevím. Ale zřejmě se mu vyčítalo, že převzal jako šéfredaktor Květu na podzim 1967 vedení tzv. Erárek, což byl vládní pokračovatel po Sjezdu spisovatelů rozehnaných Literárních novin. Mohla to však být i nějaká vnitrofakultní záležitost, neboť dr. Jan Zelenka na fakultě až do roku 1967 externě přednášel. Svoji první zkoušku v roce 1966 jsem skládal z jeho předmětu "Metodika redakční práce."

Jaromír Hořec byl naším pedagogem a šéfredaktorem časopisu Univerzita Karlova, do kterého jsme museli přispívat a také ho na ulici prodávat, což jsem z duše nenáviděl.

Marie Štichová nás učila světovou literaturu. Ve Škvoreckého autobiografických textech vystupuje jako Lizetka.

Hostinec U Lípy byl jednou z našich studentských hospod, kam – jak vidno – se někdy zatoulal i pedagog. O čem jsme se tam bavili, na to si však nepamatuji.

5.3. Úterý. V novinách zpráva o naší schůzi, také prohlášení katedry. Šejna v Itálii a USA. Normální přednášky. Kovařík – budeme točit Mevro. Vědecký komunismus – diskuse o izraelsko-arabském konfliktu. Ervín. Večer – zpráva o abdikaci Hendrycha, projev Borůvky v rozhlase. Reformy v cenzuře. Uvidíme zítra v novinách.

Vladimír Kovařík – pedagog vyučující rozhlasovou publicistiku Izraelsko-arabský konflikt – šestidenní válka z roku 1967 byla rovněž jedním z témat roku 1968, neboť zpravodajství předešlého roku bylo naprosto jednostranné a neobjektivní, takže o rok později docházelo k opačné reakci.

Ervín – spolužák Ervín Mates. Co s ním ten den bylo? Nevím.

Hendrych – Jiří Hendrych, šéfideolog KSČ, opora A. Novotného.

Borůvka – tzv. progresivní politik jara 1968 se specializací na zemědělství.

6.3. Středa. V novinách nic slavného. Co by jindy možná byla senzace, dneska je samozřejmostí. Odpoledne seminář s Máchou, kde jsme byli jen tři. Klára, Ervín a já. Docela zajímavé povídání. Večer Zvědavka s Goldstückerem, zklamala očekávání, Goldstücker neměl partnery pro diskusi. I řemeslně to bylo slabé. Pak Real-Sparta. Dopoledne jsem v univerzitní knihovně začal připravovat materiály pro Mevro.

Mácha – doc. Karel Mácha, pedagog, přednášel filosofii, svým volným vedením diskusí na seminářích si získával oblibu a respekt.

Klára – Klára Bojarová, spolužačka z nižšího ročníku.

Zvědavka – Zvědavá kamera, již z předlednové doby populární televizní publicistický pořad pro mladé, který připravoval mj. V. Branislav.

Mevro – Mezinárodní rozhlasová výstava, která se konala v roce 1948 v Praze, dělali jsme o ní seminární práci – pořad, viz výše.

7.3. Čtvrtek. Vypadl mi úplně z paměti. Přednáška Knapp o právu, pak Feldstein. Marcela se vrátila ze Švýcarska. Bylo mi zle, jinak už nevím nic. Přece něco. Kino – Piknik, velice špatnej.

Karel Knapp, Valter Feldstein – externí pedagogové. Knapp vyučoval autorské právo, u Feldsteinova jména jsem v indexu našel předmět "Základy teorie programové skladby."

Marcela – Marcela Pojerová, spolužačka, která později emigrovala. Mezi námi, mladými žurnalistickými adepty se proslýchalo, že se už "chytila" v televizi, a spolupracuje se Zvědavou kamerou (viz výše)

8.3. Pátek. Opět si toho moc nepamatuju: Byl to takovej čekací den. Odpadly dvě přednášky, tudíž různé flákání se a potulování se. Na Gelovi jsem se pohádal s Evou. Poslední dva dny je pro mne politika mrtvá. Literárky – řeči, povídání, řeči, takže nakonec nejvíc sympatickej Kohout. Pak jsem šel do kina, žurnál o Strahovu, nevědomky jsem šel podruhé na stejný film – Čtyři pravdy.

František Gel, novinář a externí pedagog. Pamatuji se, že v jeho semináři, ve kterém nás učil pracovat se zdroji informací, jsem dostal za úkol napsat článek, který by vysvětlil laickému publiku, co je to laser.

Eva – Eva Schmidtová, později Hartmannová, dnes Hahnová, spolužačka, která po legální emigraci do Německa změnila profesi a stala se historičkou.

Sympatickej Kohout – týkalo se fejetonu "Co jest před námi" v druhém čísle nově založených Literárních listů (náhrada za v roce 1997 ministerstvem zcizené Literární noviny), ve kterém Pavel Kohout se ironicky vyjadřoval o možném dalším vývoji. Například jasnozřivě předpovídal, že: "Rudé právo vyhlásí celostátní soutěž funkcionářského aktivu o nejodvážnější kritiku Antonína Novotného," a to v době, kdy byl Antonín Novotný ještě prezidentem.

Žurnál o Strahovu – filmový týdeník o události podzimu 1967, o které se do té doby mlčelo. Studenti Strahovských kolejí tehdy protestovali proti vypínání elektřiny, a když směřovali směrem k Hradu, demonstraci brutálně potlačila policie.

9.3. Sobota. VOV, Šafránek, dostal jsem na krk německou delegaci studentů. Alespoň se v sobotu a neděli zadarmo najím. Odpoledne jedeme do Lán, protože tam mají studenti pokládat věnce. Samozřejmě tam nikdo nebyl. Komplikace s autem, tahá nás traktor. V

Lánech na hřbitově zvědavci, auta, diplomati. Při zpáteční cestě se stavujeme v Lidicích. Večer ve Vltavě, pak Bojiště. Utahanej jdu spát.

VOV = Vysokoškolský obvodní výbor ČSM, Šafránek = funkcionář VOV ČSM, který měl v roce 1968 a 1969 průšvih se svými kolegy proto, že přes VOV ČSM (který zanikl) a přidružený studentský podnik (který zůstal) organizovali výměnu au pair dívek do zahraničí, tuším přes firmu Buttlin (Buttlinovy holky), za každou dívku si brali od firmy provizi 1 DEM, později se o tom psalo i v Mladém světě.

Nebyl jsem funkcionářem VOV, ale byl jsem s tímto výborem ve styku, protože jsem se od léta 1966 účastnil studentských pracovních táborů v ČSSR, které až do roku 1968 VOV organizoval, pak to převzala CKM. V roce 1967 jsem byl jedním ze dvou vedoucích takového tábora ve Fojtovicích na Teplicku, jednou z českých účastnic tam byla Alena Hromádková. Díky této práci jsem se dostal na podzim 1967 na vinobraní do Francie. V roce 1968 jsem vedl studentský pracovní tábor na statku v Horoměřicích u Prahy. Ti němečtí studenti přijeli ze západního Berlína. Dostal jsem se k nim tuším přes VOV, který mě pověřil, abych jim dělal průvodce. Tu cestu do Lán si pamatuji do dneška. TGM měl výročí narození, Svaz vysokoškolských studentů SVS – tehdejší nová organizace studentů – tam skutečně věnce pokládala, my jsme se však minuli. Fotky s Janem Kavanem kladoucím věnce v Lánech, nyní již funkcionářem SVS, lze nalézt v týdeníku Student.

10.3. Neděle. Až do odpoledne se válím doma, pak čekám na své Berliňany ve Slavii. Tůra po malostranských hospodách. Ve Smeně otevřený list A. Novotnému.

11.3. Pondělí. Poprask se včerejším komentářem v Práci. Weiner. Samozřejmě přetiskuje Práce. RP se opět rozkřikuje a zdvihá prsty. Dovídám se o situaci. Ve čtvrtek odpoledne minulý týden se vrátil Dubček ze Sofie. Vydává příkaz ztlumit tiskovou kampaň, nekritizovat Novotného, Šejna jen jako kriminální záležitost atd. První momenty regrese. Večer očekáván projev Vaculíka (český Kádár?). Ve škole pasivita a lhostejnost mne vyprovokovala tak, že pomáhám zorganizovat schůzi. Píšu plakát. Ale co dál? Uvidíme. Přijela a odjela máma. Večer Vaculík spíše v obranných pozicích. Píšu o NSR pro Hořce. Nedopsal.

Rozhlasový novinář Milan Weiner ve svém pravidelném nedělním komentáři promluvil překvapivě otevřeně nejen k tehdejší situaci, ale i k minulosti. Pokud vím, popudil především tím, že prohlásil, že zde dvacet let nebyly svobodné volby. Deník Práce ten komentář okamžitě přetiskl. Teď nevím přesně, jestli na tento komentář nebo na nějaký předešlý příspěvek rozhořčeně reagoval starý komunista Záruba, který Weinerovi zavolal a nazval ho agentem imperialismu. Weiner si jeho telefonát nahrál a pak odvysílal. Tak vznikla aféra Weiner/Záruba – viz ještě dále.

Vaculík byl Martin a byl to tehdejší městský tajemník KSČ v Praze. Později se přidal k obrodnému procesu, čímž jeho politická kariéra po srpnu skončila.

12.3. Úterý. Ráno rozloučení a vyúčtování Němců. Kovařík, oběd, schůze KSČ. Schůze trvala 5 hodin. Informace o okresní nedělní vysokoškolské konferenci. Spory na fakultě, vztah k rezoluci katedry (viz 5.3.). Soupeří Bareš a Hladký. Hořec radikál, Marek umírněný, Disman rozumné stanovisko. Pere se staré prádlo. Kavan ve svém živlu (viz dnešní Student). Podle informací Vovky mírnící a represivní tendence proti tisku (Weiner). Proto včera Smrkovský v rozhlasu, dnes otištěno v Práci. Hladký na vlně, žádá o profesuru!!! Večer v televizi Lomský. Uklidňující projev, trochu alibismu a špatné ochotnické řečnění. 21.30 – rozhlas k dispozici J. Zárubovi (polemika s Weinerem). V novinách demise Pastyřika ÚRO. Jindy by to byla senzace, dnes jedna zpráva z mnoha.

Začnu od konce. Záruba dostal šanci prezentovat své názory v rozhlase a byl pozván do studia. Zde se však v živém vysílání neutkal pouze s Milan Weinerem, ale s více redaktory, zcela určitě mezi nimi byl Karel Kyncl, Jan Petránek, možná Jiří Dienstbier, část veřejnosti to vnímala jako nefér, prý mu nedali šanci. On tam ale předčítal referáty a ve své argumentaci nebyl schopen překročit rámec dogmatických pouček a frází.

V KSČ jsem byl již od roku 1965, vstoupil jsem v průběhu vojenské základní služby. Na vysoké škole jsme v ročníku (33 lidí) byli dva členové KSČ. Stranická organizace na fakultě se snažila přijmout další členy z řad studentů, ale nikdo tam nechtěl. To všechno se změnilo po roce 1971-72, kdy studenti se z kariérních důvodů hlásili do KSČ již na fakultě, ale byli přísně vybírání a kádrování. Z té schůze KSČ si pamatuji spíše rozložení sil, které proti sobě stály, než konkrétní spory, které byly zástupné. Myslím, že ten hlavní spor se vedl mezi tehdejším děkanem Gustavem Barešem, který chtěl fakultu směřovat směrem k sociálním vědám, a částí novinářské katedry, zastupovanou Miroslavem Hladkým, jež se obávala, že tímto vývojem budou znevýhodněni ti, kteří v oboru skutečných sociálních věd měli menší šance na akademické tituly a kariéru. Navenek šlo ovšem o politiku, kdo jaký má k čemu postoj, a proti Barešovi se vytahovala i jeho minulost z let 1948-49.

Vzpomínám, jak Hladký mne tenkrát "lobboval" a říkal: "Šmíde, nevěřte Barešovi, je to pletichář, chce se zachránit. Podívejte na Zelenku, o tom jsme na katedře vždycky věděli své, ten nás chodil udávat na vnějšek." (To uvádím jako pikantní přídavek pro ilustraci situace, neboť později, když se stal Zelenka ředitelem ČST, Hladký – ač také se zapojil do normalizace – musel ČST opustit a přesunul se na Barrandov.)

Ta zmínka o Kavanovi se týká jeho studentské činnosti. Právě v těchto dnech Kavan už plně opustil aktivity na fakultě a vrhnul se do funkcionářství v nově vytvořeném Svazu vysokoškolského studentstva.

13.3. Středa. Ohlas na Zárubu, diferencované názory. S Doležalem jsme zkoumali z profesionálních hledisek. Zprávy o studentských nepokojích z Polska. Na škole příprava zítřejší schůze. Nechutné pozadí sporu Hladký-Bareš. Prý se připravuje pogrom na Hořce. Neověřená fáma, a proč vlastně? Nevím. Stavím se za nezávislost a nezneužívání studentů. Odpoledne s Weinerovou a Oldřiškou. Zajímavosti kolem vystoupení Weiner-Záruba. Večer beseda ve Slovanském domě se Smrkovským a spol. Odhadem dva tisíce lidí, na které se nedostalo, kolem Slov. domu. Klid, rozvážnost. Nedostal jsem se tam, jdu domů. Zítřka shromáždění studentů na právech. Toť snad vše.

Miroslav Doležal – externí pedagog, herec ND, učil nás mluvit. Jana Weinerová – spolužačka z nižšího ročníku, moje pozdější manželka. Oldřiška Svobodová, později Cebrovská – spolužačka ze stejného ročníku žurnalistiky jako Jana Weinerová. Jana se do Slovanského domu dostala, já ne. Z této schůze pocházejí ony slavné záběry, kde lidé se tísňí v průchodu, kde mluví Smrkovský, kde spisovatel Jan Procházka říká: "Cenzura byla zrušena, hurá," kde v publiku je vidět džezový basista Luděk Hulan.

14.3. Čtvrtek. Ve škole naše schůze. S bídou se stloukl dohromady parlament. Rezoluce k Polákům. Pak jdeme na práva, kde Šik, Goldstücker, děkani atd. Dubček se pro nemoc omluvil. Taky Kavan, Zbořil. Ministr Hájek vyvolán k projevu. Holeček. Emoce se vybilý – v klidu se jde na oběd. Po obědě ve škole velká diskuse s Kavanem. Dokonce diskutuje i Jirotká!!! 4. ročník založil spolek LEPR (levá pravice). Pak domů. Odtud do Esplanadu, kde Marek, západoberlínská televize, Jana Kohnová, Kavan. Po domluvě odcházím. V rozhlase záznam projevu Šika z práv. Potom zkráceně záznam ze včerejší besedy ve Slov. domě. Večer v rozhlase zprávy z Polska, zpráva o sebevraždě generála Janka. Rozhlas už v

umírněném tónu. Celkově dnes optimismus pro klidný vývoj do budoucna. Je toho tolik, že těžko si lze všechno zapamatovat. V Brně dneska demonstrace studentů. Chudík podal demisi. Dva rušivé momenty: abdikace Chudíka a Pastyřika odmítnuty. Oba vyloučení pro ztrátu důvěry. Akční program strany mají vypracovávat také výbory parlamentu(?).

To byl na události doopravdy bohatý den, a proto ho musím podrobněji vysvětlit. Hnací motory naší studentské aktivity na fakultě Kavan a Železný se pohybovaly už kdesi jinde – Železný v Televizních novinách, Kavan v SVS, další jako Kramer, Štajf, Kolář pracovali v novinách – ČSM na fakultě mezitím zrušil Dušan Neumann a do nové organizace nebylo dost lidí – tolik k poznámce o volbě nového studentského parlamentu. S Kavanem jsem se pohádal, nevím, zda to bylo právě tento den. Zastával jsem praxi autentické politiky přímo mezi studenty a pro studenty a Kavanovi jsem vyčetl, že hlavně funkcionáři a že se jednou stane stejným aparátníkem, proti kterým dnes bojuje. Tak si to pamatuji já. Když jsme se po 25 letech v Praze znovu potkali, nepamatoval si na mne, o tom, že jsme kdysi pohádali, už ani nemluvě. To vše se odehrávalo u legendární "lavice" v prvním patře, která je tam dodnes se stejným dřevem, ale s jinými studenty.

Naproti, tam, kde dnes jsou knihovnické vitriny, visely plakáty recesistické LEPRA, proti níž vznikla brzy na fakultě opoziční skupina PRALES (pravá levice).

Schůze na právech byla dostatečně zmapovaná v tisku i ve filmu, kromě Šika a Goldstückera tam hovořil také František Kriegel, vystoupili tam i Vietnamci, neboť studenti též po vzoru svých západních kolegů protestovali proti válce ve Vietnamu. Jména účinkujících jsou dostatečně známá.

Jiří Hájek byl ještě ministrem školství, Zbořil a Holeček patřili mezi studentské vůdce.

Spisovatel Jiří Marek byl naším pedagogem, učil českou literaturu, a tehdy se scénáristicky podílel na dokumentu západoberlínské televize SFB o Praze. Do Esplanadu na úvodní schůzku s televizním štábem jsem byl pozván – vedle studentských vůdců Kavana a Kohnové – jako člověk mocný německého jazyka. Pan režisér Gottfried Kludas si později vybral mne a kolegyni z osvěty Janu Hübnerovou (později Bednářová), abychom v dokumentárním filmu vystupovali. Natáčení tohoto dokumentu začalo podle mých poznámek 21. března. Spolu s Janou Hübnerovou jsme procházeli jako dva mladí studenti (bez jakýchkoli dialogů a hereckých akcí) historickou Prahou. Natáčení tohoto dokumentárního filmu zřejmě bylo jedním způsobů, jak mohla západoněmecká televize dostat do Prahy televizní štáb bez akreditace na zamíni. Pan Kludas asi fungoval pro Sender Freies Berlin i jako zpravodaj. Jinak služby štábu zajišťoval Telexport, který mi později za účinkování dokonce vyplatil honorář, což byl můj vůbec první televizní honorář v životě. Jeden tisíc korun tehdy nebyly malé peníze, nechal jsem si za ně ušít oblek (látku jsem měl).

Michal Chudík – předseda Slovenské národní rady, chtěl sám rezignovat, rezignace nepřijata a odvolali ho.

Generál Janko, náměstek ministra národní obrany, frontový bojovník Svobodovy armády, se zastřelil prý proto, protože byl namočen do jakési aféry s tanky, které měly v prosinci 1967 přijít Novotnému na pomoc.

15.3. Pátek. Posuzují-li celých posledních čtrnáct dnů, tak aféra Šejny rozhoupala události, pak tu byla přechodná regrese, pokles uvolnění při okresních konferencích, obavy o zvrát situace, útoky proti HSP. Od tohoto pondělka opět vzestup optimismu a událostí. Dnes zajímavé RP, otištěn včerejší projev Šika, noticka o Jankovi, prohlášení ministerstva vnitra, oznámení postupu parlamentu při Šejnovi, parlament vyslovil nedůvěru Kudrnovi a Bartůškovi. Hladký v MF oslavuje Hořce. Měl jsem pohovor s dr. Kolářem o Mevru. Císař povolán zpět na ÚV. Rozhlasové zprávy večer: Kudrna a Bartůšek odvolání, začínají další okresní konference, kde adresná kritika proti Novotnému (Slovensko). V televizi Štrougal –

nic nového, dále Bilak. Tisk: požadavek rehabilitace 40 000 lidí. Včera zasedání předsednictva ÚV KSČ, dnes večer bylo uveřejněno prohlášení, jen obecně přislíb personálních změn. Byl jsem v TN vyjednávat prázdninovou praxi, zahraniční redakce, Duňa Havlíčková.

Kudrna – bývalý ministr vnitra, Bartuška – generální prokurátor. Po vyslovení nedůvěry se prezident Novotný odvolal. Josef Kolář byl rozhlasovým veteránem. V rámci přípravy kolektivní seminární práce – rozhlasový o pořad o MEVRU (Mezinárodní rozhlasové výstavě v Praze v roce 1948) – jsem ho navštívil kdesi ve vile na Hřebenkách. Z toho rozhovoru si pamatuji jen to, že měl velkého huňatého psa, a že ten rozhovor jsem natáčel na sovětský velký a těžký magnetofon Reportjor.

Prázdninovou praxi jsem si vyjednával se zástupkyní vedoucího zahraniční redakce TN Duňou Havlíčkovou, která byla manželkou pozdějšího šéfa oddělení sdělovacích prostředků ÚV KSČ Dušana Havlíčka. Duňa se tuším v květnu 1968 proslavila tím, že na kolonádě v Karlových Varech pronásledovala s mikrofonem sovětského premiéra Kosygina, který zde byl na návštěvě. Incident pak sloužil jako důkaz toho, že strana nemá u nás sdělovací prostředky pod kontrolou. Manželé Havlíčkovi po srpnu 1968 emigrovali. S Dušanem Havlíčkem jsem se po roce 1989 sešel při přípravě televizního zákona, s Duňou již nikdy. Stejně by nevěděla, kdo jsem. (Dodatek 2021 – Duňa Havlíčkovou s Dušanem Havlíčkem jsem naposled viděl na nějaké besedě Listů 25. února 2010, datum znám díky fotografii, kterou jsem zde pořídil. Oba si na mne nepamatovali, na některé naše známé – Dušan N. – ano.)

16.-17.3. – celý víkend chybí, přestože se konaly okresní konference, na nichž poprvé padl požadavek na demisi Antonína Novotného. Dubček mluvil v Brně a Gustav Husák v Bratislavě, kde se navezl do Novotného a žádal federaci.

V úterý 19.3. mám zapsanou pouze jednu větu: "Kromě jiného jsem točil s Kynclem." Zřejmě jsem pracoval na seminární práci o MEVRU, viz zmínka o rozhovoru s pamětníkem dr. Kolářem, kterého jsem navštívil doma, Karla Kyncla jsem navštívil v rozhlase.

20.3. Středa. Nedělní druhé kolo okresních konferencí dopadlo již příznivěji, než před týdnem. Demise, kritika. RP velké titulky o kritice Novotného (dnes ho kritizuje kdekdo, Kohout byl dobrým prorokem). Čeká se dnes jeho odstoupení, ale byl to planý tlach. Jenom předsednictvo NS mu vyslovalo nedůvěru. Já: ráno schůzka s rakouskými novináři. Neměl jsem tam chodit, byli dost málo informovaní (až na Balvaniho). Odpoledne Kludas, bude se již zítra točit. Noviny jdou na dračku. Odpoledne Real-Sparta. Večer u Weinerů, Oldřiška, Volod'a B., Jana.

21.3. Čtvrtek. Setkání studentů s dělnickou mládeží v Dukle Karlín ČKD. Dnes už úplně pasé. Není rozdílu mezi dělníky a studenty. Jsou to jenom lidi. Jde o to, jací. Točil to taky Kludas, ale znechuceně pak odešel. Večer Weinerovi s Klárou. Šel jsem brzo spát.

Tohle setkání v Karlíně natáčel také zpravodajský film a dostalo se tak do filmového týdeníku. Vladimír Železný v něm plamenně hovoří k dělníkům, což se mu později stalo osudným, neboť tímto záběrem začínal o rok později sovětský televizní dokument "Československo – rok zkoušek" a Vladimír Železný se tak dostal do souvislostí s "kontrarevolucionáři". Říkalo se, že autor filmu, sovětský televizní korespondent v Praze v roce 1968 Kovnat, to do filmu dal schválně, aby se Vovkovi, se kterým se znali, pomstil za jeho chování po srpnu. Nevím, ale z ČST Vovku vyhodili až o dva roky později, v roce 1973. Kludas v Karlíně pro Sender Freies Berlin sice také natáčel, ale nevím, zda se z toho něco vysílalo nebo zda ty záběry později do svého filmu dal.

Co se týče již druhého večera u Weinerů, vyplynulo to ze situace, kdy Jana měla celý týden volný byt, plně k dispozici pro večírky. Milan Weiner si totiž po bouřlivém období potřeboval odpočinout, (je možné, že už se projevíly první příznaky choroby, na kterou v únoru 1969 zemřel) a odjel s rodinou na týden z Prahy. Kocouři byli pryč, myši měli prě. Nemuselo se chodit do hospody, ten týden se večer chodilo k Weinerům.

22.3. Pátek. Hned ráno v Karolinu mi Kludas sděluje, že už nemáme prezidenta. Změna v natáčení. Odpoledne mám na krku jejich právního zástupce. Předtím kupuji v 15.00 Večerní Prahu ve Vodičkově ulici. Kamelot málem umačkanej. S oním Němcem na Hradčanech, dnes bez vlajky, nuda. Fronty na noviny. Zvláštní vydání všech deníků. Večer u Weinerů kupodivu Ervín. Jasný program večera se podivuhodně komplikuje.

Tento den jsem poprvé zažil něco, co jsem vídával jen ve filmech. Dav obklopuje kamelota a téměř mu vytrhává z rukou noviny. Večerní Praha byla prvním listem, který přinesl zprávu o abdikaci Antonína Novotného. Kromě toho to bylo poprvé, co české deníky vytiskly zvláštní vydání. Média se zkrátka začala chovat jako ve svobodných společnostech.

Věta na konci tohoto zápisu zašifrovává důležitou událost, protože tento večer jsem navázal vztah se svojí pozdější ženou Janou Weinerovou. Vydrželo nám to potom přes dvacet let. A protože můj život dostal toho dne nový rozměr, proto jsou možná veškeré další zápisy ze zbytku března už jenom stručné.

23.3. Sobota. Točíme na Strahově. Pak (18.00) jdu na obec. Přinejmenším zajímavé. Klára, Jana, Vltava, nakonec večere u Kavky.

Jak vidno, další dny jsem věnoval především natáčení dokumentu pro SFB. Na Strahově jsme točili v Památníku národního písemnictví, v klášterní knihovně. Vltava byla naším častým „meeting point“, ale tentokrát jsem se s Janou a Klárou zřejmě setkali na Židovské obci v Maislově ulici.

Vinárna "u Kavky" byla na rohu Skořepky a Martinské ulice na Uhelném trhu, kde šéfoval pan vrchní Kavka (nebo se psal Kafka?). Občas jsme tam viděli Pavla Kohouta s Jelenou, kterému pan Kavka tykal a říkal mu "Pavlíku". Zřejmě jsem si zahrál na granda a pozval ten večer Janu (nebo i Kláru?) ke Kavkovi na večeri. Kdo ví, jak to vlastně bylo.

24.3. Neděle. Do Louňovic jsem se dostal pozdě. Stříkáme stromy, spím tady až do pondělka.

Pomáhat tátovi na zahradě mi nedělalo potíže, ale stříkání stromů mě dosti nebavilo, neobešlo se bez žlutých rukou od postřiku.

Osobní zážitky v zápiscích překryly jiné důležité události, které v zápiscích nejsou, jakými byla například schůzka vedoucích představitelů KS stran a vlád v Drážďanech, kde se kritizoval vývoj v ČSSR, nebo navrhování kandidátů na nového prezidenta, kdy se poprvé objevilo jméno Ludvíka Svobody. Ten návrh se mi zdál být dobrý a logický, neboť jsem – ještě jako voják základní služby při oslavách na Dukle v roce 1964 – viděl neformální respekt a úctu, kterou ke Svobodovi měli jak Češi, tak Slováci.

25.3. Pondělí. Točíme Klementinum, pak na koleji na Větrníku. Večer na koncertě George & Beatovens, Petr Novák. Otřes. Doprovázím Janu. Zprávy o Drážďanech, ne příliš povzbuzující, ale takový už je Vovka.

Natáčení dokumentu pro Sender Freies Berlin pokračovalo. Rovněž v Klementinu hrála hlavní roli barokní cítárna, ve které jsme se s Janou Hübnerovou pohybovali jako studující studenti.

Koncert Petra Nováka v Městské knihovně mě rozladil svoji hlučností, kterou skupina překonávala své neladění.

Z Drážďan tehdy přišlo první varování od našich "spojenců" z Varšavské smlouvy, což byla reakce na politické změny v KSČ, ke kterým docházelo v průběhu okresních a později krajských konferencí. Tenkrát se mi zdálo, že Vladimír Železný informace z Drážďan příliš drammatizuje.

26.3. Úterý. 10.00 práva. Oběd, rozloučení s Kludasem. Přednáška holismus. Politika: předsednictvo KSČ zasedalo, rozhodnuto volby o měsíc odložit, presidenta volit v sobotu.

Vnitřní politika se točila hlavně kolem otázky, kdo bude příští prezident.

Rozloučení s televizním štábem SFB, který vedl pan Kludas, se konalo v hotelu Esplanade. Pití bylo pro nás zdarma, pamatuji se, že jsem pil hlavně whisky, a že ta opice (na rozdíl od opice pивní a rumové) byla docela příjemná.

Přednáška holismus – marně pátrám v paměti, zda to byla přednáška o filosofickém směru nebo přednáška jistého filosofa Holého, který v roce 1968 na fakultě zaskakoval.

27.3. Středa. Doležal. Staroměstské náměstí, už od soboty nádherné jaro, slunce. Pak dopoledne s Janou. Sážíme se o presidenta. Na filosofii k tomu schůze. Chtějí Goldstückera. Odpoledne naše KSČ schůze, prý Císař kandidát na presidenta ÚV KSČ. Klid. Večer v bytě u jisté Věry. Ervín se pokouší o Zuzanu. Jdu s Janou domů. Zítra jede do Vídně.

Jak už bylo řečeno, herec Doležal nás učil ve škole mluvit. A jak zápisky ukazují, přes den jsme schůzovali a večer chodili po večírcích. Na tento si však nepamatuji. Ani nevím, kdo byla ta Zuzana, o kterou se Ervín pokoušel. Kantorová?

28.3. Čtvrtek. Noviny proti NDR. Ráno na fakultě schůze studentů s vedením. Polovičku jsem prospal. Povídání, řeči, zmatek se spolky, únava. Krejčí zkouška. Schůzka na Francii. Demonstrace mladých na podporu Císaře prezidentem. Pak domů a spát. Zatím se ale ÚV sjednotilo na Svobodovi, Smrkovský do předsednictva.

Noviny proti NDR – to byla reakce na Drážďanskou schůzku. Schůzka na Francii – mělo se jet s fakultou do Francie, zájezd se sice uskutečnil (vím, že mi o něm vyprávěl Dušan Neumann), ale já jsem pak nejel. Ten den zasedal ÚV KSČ, který navrhl do funkce prezidenta Ludvíka Svobodu. V Praze však studenti ještě demonstrovali pro svého kandidáta Čestmíra Císaře.

29.3. Pátek. Přednáška Hladký. Staroměstské náměstí, slunce. Odpoledne přednáška Pok, pak domů.

Hladký, Pok – jména našich pedagogů. Lubor Pok nám přednášel o televizi, o dramaturgii, sám pracoval v dětském vysílání, ve kterém vydržel tuším až do roku 1973. Po roce 1989 se pokoušel do ČST vrátit, ale zlikvidovala ho jeho agitační proticírkevní brožurka "Jak člověk stvořil bohy", kterou napsal již jako vyhozený televizní redaktor pro Albatros v roce 1979.

30.3. Sobota. volba Svobody v TV, schůzka s Klárou, pak přelet Francouzů, večer s nimi Reduta a Vltava.

Volba prezidenta Svobody byla vysílána v přímém přenosu. (282 hlasů pro, 6 se zdrželo hlasování)

31.3. Neděle. Píšu článek pro západoberlínský univerzitní časopis Spiegel. Večer s Janou, vrátila se z Vídně.

Německým studentům z Berlína, které jsem doprovázel začátkem března, jsem slíbil článek o událostech pražského jara do jejich studentského časopisu. Napsal jsem ho a poslal v češtině. Nedávno jsem se ten článek pokusil ve svých papírech najít, ale zatím marně.

(Dodatek 2021 - článek jsem našel, naskenoval). Bylo by zajímavé zjistit, jak jsem tenkrát vývoj hodnotil. Nemyslím si, že to bylo otištěno, protože by si to museli v Berlíně nejdříve přeložit. Já jsem víceméně alibisticky plnil slib, který jsem jim dal. Napsal jsem článek? Napsal. Poslal jsem ho? Poslal. Že to bylo jen česky, to byla jiná věc.

Jana z Vídně – Pokud vím, byl to její první výlet do kapitalistické ciziny. Já osobně jsem se podíval za železnou oponu o dva roky dříve, ve svých 22 letech.

Datem 31. března mé zápisky končí. Dále jsem si poznámky již nedělal, až v červenci 1968, kdy jsem nastoupil na praxi do Rudého práva, a kdy mi události, kterých jsem byl svědkem, připadaly zajímavé natolik, že jsem si je zapisoval. Měl jsem sice vyjednanou praxi v Televizních novinách (viz výše – návštěva Duňy Havlíčkové), ale mezitím se obrátil na fakultu redaktor RP Ota Václavík, že by chtěl nějakého praktikanta do Rudého práva, který zná jazyk a je ve straně. To byla podmínka. Tak jsem to vzal. O tom, že chci dělat "zahraničáře" jsem byl rozhodnut už od jara. Tehdy, v roce 1968, jsem chtěl mít poznamenáno vše, co jsem zažil, protože jsem netušil, že jednou nebude třeba chodit do knihoven a archivů a bude vše k dispozici na internetu. Viz

http://www.totalita.cz/kalendar/kalend_1968_03.php nebo <http://www.68.usd.cas.cz/>

Poznámky z července 1968

(kdy jsem vykonával praxi v deníku Rudé právo, zahraniční redakce; ponecháno bez komentáře, protože se zápisky týkají většinou politiky, události jsou zachyceny v archivech – viz výše usd.cas.cz.)

6.7. Sobota. Krajské konference jsou v plném proudu. Rozhlas: ve 22 hodin zpráva o tom, že Kolder byl zvolen za delegáta sjezdu aklamací o 8 hlasů. Kritické připomínky. V Praze interpelace na dopis, který dostalo předsednictvo od sovětského ÚV. Smrkovský odpovídá. Nutno celou věc v předsednictvu prozkoumat, to se ještě nesešlo. Obsah bude sdělen později. Jeho vystoupení důrazně proti nevměšování. AJL na tribuně: Smrkovský, vše odpuštěno. Interpelace na odchod spojeneckých vojsk. Žádný z činitelů nemá informace o počtech, odchodu, příchodu atd.

7.7. Neděle. Pokračování a skončení konferencí. V severomoravském kraji Kolder nezvolen tajným hlasováním. Na výzvu, aby bylo vysvětleno, proč přicházejí ještě další jednotky, odpověď jednoho armádního činitele na konferenci v Praze: přijelo 400 lidí opravit techniku.

8.7. Pondělí. Ví se již, že dopisů bylo pět, od pěti stran. Maďarsko celkem překvapení. V redakci se shání někdo, kdo by napsal příznivý článek o Maďarsku. Snaha získat Maďary na vlastní stranu. Zahraniční tisk se ještě více zajímá o skrytou výčitku a hrozbu Brežněva při návštěvě Kádára na ČSSR. Ohlasy ještě na Husákův projev v Bratislavě, kde obžaloba Čechů a nacionální rozpory. Otázka, zda poměrné nebo paritní složené v orgánech. Jestliže poměrné složení, jak zabránit majorisaci. Slováci prý chtějí: vlastní banku, ministerstvo zahr.obchodu, min. dopravy.

9.7. Úterý. Armádní konference v Bratislavě. Celkem žádné zprávy. V SSSR další výtky, prozatím ještě anonymní. V noci Dubček telefonický rozhovor s Brežněvem, kde odmízl účast na summitu, který byl v dopisech plánován na čtvrtek. Stanovisko předsednictva, kde vyřčena ochota jednat, ale pouze bilaterální rozhovory a ve vhodnou dobu.

10.7. Středa. Nezůstala mi v paměti.

11.7. Čtvrtek. Přišel jsem do redakce a značný rozruch. U stolu se četly ioz, stále někdo pobíhá. Zprávy, že přicházejí další jednotky z Maďarska, dělníci prý chtějí stávkovat, dokud nebude jasno, kdy odejdou vojska. Jakubovský pozván k Dubčekovi, posílá pouze styčného důstojníka s osobním dopisem, kde příslib odchodu. Vláda v rozhlase prohlášení od Kouřila. Předsednictvo zasedá. Večer TASS komuniké o skončení cvičení. O odchodu není zmínka. Prozatímní vítězství.

Abych nezapomněl: ve čtvrtek večer se sešel Dubček se spisovateli a novináři. Na Hradě prý prohlásil, že neustoupí ani o milimetr. Včera zase, že do sjezdu neopustí území republiky. V kritický čtvrtek poněkud hysterické vystoupení Brožíka ve sporu o Hořeniho referát z Moskvy. Ten přece jen nejde do novin. Fojtík byl celý den v redakci.

12.7. Pátek. Dlouhá služba s M. (redaktor Málek) Pověsti o stávkách a vojscích dementovány jako nepravdivé od předsednictva. Rozkol v předsednictvu. Svolání ÚV reakční požadavek, protože by mohl odvolat Dubčeka. Kromě Koldera, Indry atd. také Švestka hlasoval pro ÚV. Pražská konference stále zasedající má prý připravený protitah: okamžité svolání sjezdu.

Kolder podle postranní zprávy se už někde projevil tak, jako by bylo jisté, že bude prvním tajemníkem. Jo, a to bych zapomněl. Včera v Pravdě ostrý, přestrojovaný článek o Československu, jedna z komponent vytvoření včerejšího napětí. Dnes přetiskují i ostatní z pětky. Nelze také zapomenout na sjezd v Polsku.

Dodatek k pátku 12.7. Pověsti o tom, že Brežněv má přijet do Prahy. Objednán článek u Synka o čs. sovětských vztazích. Výborný článek, vychází v sobotu. Potom fámy, že týden od 15.7. každý den bilaterální rozhovory pokaždé s někým jiným. na konci pak summit. Tak alespoň také zpráva ze zasedání předsednictva ve čtvrtek.

13.7. Sobota. Krátce v Louňovicích, kde mne stihla první zpráva, že Brežněv přijel do Varšavy. Potom se postupně sjíždí celý summit. Večer s Janou kino.

14.7. Neděle. Začíná jednání ve Varšavě. Vojska se začal včera přesunovat. S Janou po Praze.

15.7. Pondělí. Ve Varšavě se jedná. Očekává se komuniké, které večer přichází. Z Varšavy je prý také odeslán dopis. Včera prý zasedalo předsednictvo, kde Císař měl připravené "provolání" Národe český.

Rozhlas v 16 hodin vysílá zprávu o tom, že se Dubček sešel s Kádárem při jeho letu do Varšavy. Z ČTK zpráva dementována, ačkoliv to byla pravda. Sobotní Herald Tribune srovnal útržky z článku v Neues Deutschland a předmnichovské štvání německého tisku. Podobnost čistě náhodná.

Dodatek pondělí 15.7. V redakci diskuse o Švestkově nedělním úvodníku. Machonin ve VP odpovídá. 32 redaktorů podepisuje protest.

16.7. Úterý. Nesloužím. Zasedá předsednictvo, které vydalo k dopisům komuniké.

17.7. Středa. Má prý přijet Tito. Zprávy o tom, zda přijede či nepřijede. Rochet do Moskvy. Večer zpráva, že také Italové, kteří se před tím konsultovali s Rochetem. Později zmínka, že má přijet Ceaucescu. Fronty se vyhraňují, vojska pomalu, pomalu se přesunují.

18.7. Čtvrtek. Dopoledne rozruch. Vychází zvláštní vydání RP, VP i jiných novin s dopisem i stanoviskem předsednictva KSČ. Otištěná ráno také v Pravdě. Na zítra je svoláno plénum ÚV s 5 delegáty na sjezd z každého kraje, tj. 50 členů. Plénum má 120 členů, z čehož prý 70 konzervativců (tak alespoň s pražské konference, která prý sestavila listinu 70 lidí, kteří by již neměli být voleni). Dálnopis vnitra přináší samé podpůrné rezoluce. Večer projev Dubčeka v TV (ani o píd').

19.7. Pátek. Zasedá rozšířené plénum ÚV. Na Hradě jsou stovky lidí. Lidé jsou jednotní a podporují Dubčeka. Vychází zvláštní vydání LL. Dubček vysílán rozhlasem. Fierlinger prý trapnej (Naše stupidní bývalá politika...) Kolder: nedivím se našim soudruhům, jsou u nás protisocialistické tendence, nemá cenu nic si zastírat, ÚV není jednotný + kritika ÚV. 21 příspěvků. Ve 14.30 konec, stanovisko předsednictva jednomyslně přijato. Rochet přiletěl do Prahy. Navrhuje prý schůzku evropských KS. Grečko se vrací o dva dny dříve z Alžíru. V Pravdě ráno útočný úvodník a zpráva o tom, že u Karlových Var byly nalezeny zbraně. Teprve potom zpráva ČTK, že tyto zbraně nalezeny již 12.7. K večeru zpráva TASS o návrhu Brežněva: schůzka s celým předsednictvem (politbyrem) v Moskvě, Kyjevě nebo Lvově. Neobvyklé, že oznámeno nejdříve veřejně. ČTK dala storno na přání předsednictva. Nyní jde

již o prestiž. Když Dubček neudělá ústupek, nyní již může být oprávněně napadnut a exkomunikován. Když přijme, a třebaže pak v ničem neustoupí, bude to alespoň jakési pochybné vítězství SSSR, kterým se může ohánět a demonstrovat svoji sílu a npravit prestiž: Vidíte, přijal místo schůzky (třebaže zůstal i tam tvrdý jako žula). JÓ, politika...

Pokračuji v událostech. Sobota, neděle, pondělí 20.,21.,22.7. Žije se ještě trochu z toho, že byla projevna na zasedání pléna jednota. Ohlasy: Dubčekovo vítězství. Na návrh schůzky zvědavost, kde bude. Nakonec Pravda otiskuje, ČSSR též, že to bude na čs. území. Pouze jedna věta. V RP třířádkový titulek a dvouřádková zpráva. Beru už zprávy celkem apaticky. Předsednictvo se stáhlo do mlčení, což vyvolává na Západě spekulace. Útoky ve spráteném tisku neustávají. Jsou stále podrobnější. Chodí rezoluce na podporu.

23.7. Úterý. Vychází Student se Svobodnou Evropou. Ihned kritika. Týž den večer Obrana lidu bere svůj podobný seriál zpět. Student až druhý den, tj. ve středu. Prý jim dokonce před týdnem došel telegram ze SE, aby seriál neotiskovali v současné politické situaci, ale redakce Studenta na něj nedbala (dlouhá výrobní lhůta). Je zajímavé, jak i ti velcí volači po svobodě kritizují tento projev. Nemyslím tím politiky - taktizování je jejich řemeslem, ale i docela obyčejní lidé, kteří si seriál rádi přečtou, říkají, že otištění je chyba. Taktická chyba. Skutečně Češi jako národ jsou takticky na výši, všichni. A národ jako jeden muž začíná taktickou hru se Sověty. Vyjádření postojů a nálad se podřizuje taktice. Dobrovolně a s rutinou. Česká povaha.

24.7. Středa. Večer v TV Dubčekův projev. Politbyro horečně jedná. Červoněnko pendluje mezi vyslanectvím a Hradem. Vojska příliš neodcházejí. Vše je zahaleno tajemstvím.

25.7. Čtvrtek. Informace od Mála. Poprvé hypotéza, že schůzka bude 29. v pondělí. Večer hotovo Kohoutovo prohlášení Svazu spisovatelů, ale nevím o tom, protože odcházím a jedu do Louňovic.

26.7. Pátek. Velikej hon. Z Louňovic, VOV, výplata atd. Odpoledne zvláštní vydání LL s provoláním. Lidí začínají podepisovat na ulici. Večer v TV to pateticky čtou Kohout s Hanzelkou. Potom tuším Císař. Služba do konce, Pak ke Kavkovi, kde Ervín, Jiří, Jana, Radka.

27.7. Horoměřice nepřipravené. S Angličanem putuju domů. Večer Dubček v TV. Podpisy se hromadí. Před Dětským domem pověstné středisko, kde diskuse. Večer tam přichází i Smrkovský a Kriegel a vedou řeči.

28.7. Neděle. Angličana lifruju do hotelu. RP je všude vyprodané, ostatní noviny jsou k dostání. nebývalá věc. Horoměřice, lapám lidi, ale stejně mi tam jezdějí. Angličan se pochlubil, že taky podepsal. Večer ve Vltavě s nimi. Když jedu domů, podepisují taky. Festival v Sofii, kde kdosi ukradl lešení, a Češi nemohli vystupovat.

[Po třiceti letech mne zaujala moje poznámka o "taktické vyspělosti" českého národa, kterou jsem hrdě a pochvalně napsal ještě před srpnem, kdy jsme věřili, že z toho vykličkujeme. Věc Horoměřice: Byl jsem opět vedoucím studentského pracovního tábora, který se tentokrát konal nedaleko Prahy, na statku v Horoměřicích. Třítýdenní práce tam končila v pátek 16. srpna. V neděli jsem s jedním Němcem, který měl sebou Volkswagena brouka, Holand'ankou Lukrecií a ještě někým byli v Jevanech a v Louňovicích. S posledními studenty a s tím Němcem jsem se rozloučil 20. srpna večer, poté, co jsme je s Ervínem využili do jedné besedy, kterou jsme chtěli novinářsky zpracovat. Pomáhala nám Eva S., která tam tlumočila,

takže ten večer jsme končili ve Štěpánské ulici v sestavě Ervín, Eva S., Darina V. a já. Tam jsme se někdy po půlnoci dozvěděli, že Rusové přicházejí, poté, co už od jedenácté hučela nad Prahou přistávající letadla a poté, co do bytu ve Štěpánské nám to přišla říci Evina matka. Darina V. měla strýce v ČTK, šli jsme do Opletalovy ulice zjistit, co se děje. Nic jsme se tam nedozvěděli, setkali jsme se tam s mřížemi a nervózním strýcem, který nás posílal okamžitě domů. Jeho nervozita byla pochopitelná. Tam nahoře se personál hádal s ředitelem ČTK Sulkem, který chtěl poslat do světa dokument, který by mohl ospravedlnit příchod vojsk. To bylo asi kolem druhé hodiny ranní.

Pak jsme šli k rozhlasu, kde před vchodem stáli neozbrojení policisté a nikoho nepouštěli dovnitř. Také tam se odehrávala dramata. A právě od rozhlasu se rozjížděla auta s troubením po celé Praze, aby budila lidi a zvěstovala jim, že Rusové přicházejí, už jsou v Ruzyni.

Pak jsem šel pěšky od rozhlasu až do Vršovic za Janou do Konopištské a cestou lidé otevírali okna a ptali se, co se děje a já jsem jim tu zprávu říkal a dodával: poslouvejte rádio.

U Jany doma byla matka (otec byl již v nemocnici) a tak jsme poslouchali rádio, které několikrát se loučilo a hrálo hymnu, aby po chvíli znovu začínalo vysílání. Tu noc jsem příliš nespál, asi tak od čtyř do šesti.

Pak tu bylo deset rušných dnů, které v paměti naprosto splývají dohromady a další děje lze vysledovat z file dopisy68.wp, heslo d68. Dodatek 2021 – převedeno do formátu .doc.